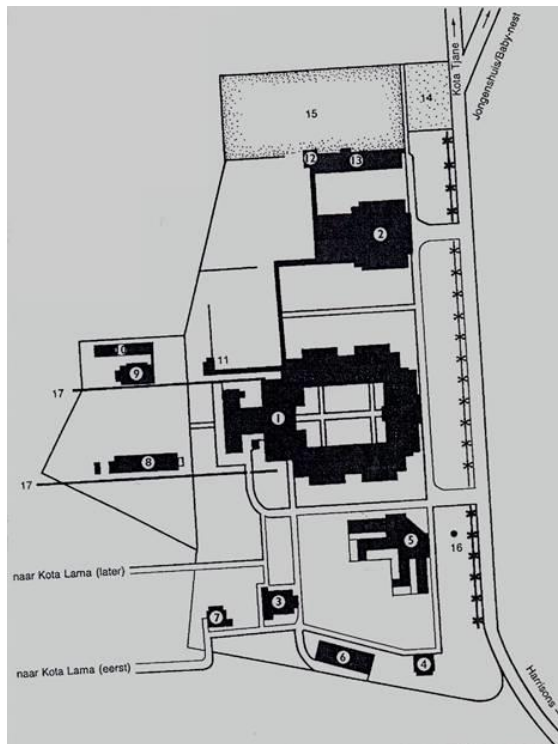


Nederlandse burgers en militairen werden in de Tweede Wereldoorlog in Zuidoost Azië door de Japanners geïnterneerd in kampen. Enkele van deze kampen waren alleen voor krijgsgevangenen, andere hadden zowel burgerlijke als militaire geïnterneerden en weer anderen waren exclusief bestemd voor burgers. In veel van deze kampen begonnen de scouts met ondergrondse bijeenkomsten. Militairen in de werkkampen langs de Birmaspoorlijn en in kampen in Nederlands Indië richtten stammen op en in de burgerkampen begonnen scoutingvrijwilligers met het organiseren van activiteiten voor de daar aanwezige kinderen.

Kamp Brastagi

Brastagi was een gemengd Japans interneringskamp op Noord-Sumatra, 60 km ten zuiden van Medan aan het Toba-meer. Het kamp was ondergebracht in het gebouwencomplex van de Planters School Vereeniging Brastagi. De vrouwen en kinderen die op de hoogvlakte



rondom Brastagi en Kaban Djahe verbleven en enkele oudere mannen werden geïnterneerd in de kostschool waar normaal accommodatie was voor 200 kinderen. De kampleiding was Nederlands. Op 16 april 1942 opende het kamp en waren er 939 mannen, vrouwen en kinderen gevangen. Na de eerste chaotische weken vond iedereen een plekje. Vrouwen en meisjes sliepen bij elkaar in de voormalige klaslokalen en kinderslaapzalen, jongens ouder dan 8 jaar sliepen apart. Het kamp bestond uit een groot hoofdgebouw, rondom een binnentuin gebouwd, met aan de ene kant de lagere school met een zeer ruim gymnastieklokaal en het kleinere H.B.S. gebouw. Aan de andere kant van het hoofdgebouw stond het nieuwe meisjeshuis, ziekenhuis en het z.g. straatje, waar een aantal gebouwde huisjes voor de onderwijzers waren, een voetbalveld en een klein park, het Vondelpark.

Het kamp had vanaf half december 1942 twee dependances: de bungalow van Harrison & Crosfield aan de Hotelweg en huize Tameling, iets ten noorden van het internaat. In de eerste werden ca. 100 jongens ondergebracht, in de tweede moeders met heel jonge kinderen. Vanaf 14 december 1944 waren in het kamp alleen vrouwen en kinderen geïnterneerd. In juli 1945 werd het kamp ontruimd, 1.347 vrouwen en kinderen werden naar Aek Pamienke III overgebracht.

In 1946 ging het internaat in vlammen op.

Scouting

Voor de oorlog was er al een Scoutinggroep op de Planters School Vereeniging Brastagi. Na de Japanse bezetting stopten de Scoutingactiviteiten. In het geheim vormde Akela van Braningen met een aantal jongens de Pioniersgroep met de patrouilles Arenden en Panters. Eind juni 1942 hadden ze de eerste opkomst. Scato Gockinga werd patrouilleleider van de panters en Frits de Meyere van de arenden. Frank van Bovene van Gent, Hans Smit, Wim Hiddema, Robbie Beets, Freddy van de Woesteijne, Louis Serre, André Wegener Sleeswijk, George en Jan Kelderman werden lid. Begin augustus werden Hans ten Velde, Scato, George en Jan als de eerste verkenners geïnstalleerd.



Om de jongens en meiden in het kamp wat om handen te geven lukte het Akela van Braningen van de Nederlandse kampleiding toestemming te krijgen 'officieel' met Scoutingactiviteiten te starten. Scouting werd in principe door de Japanners verboden, maar soms wel oogluikend toegestaan. Gedurende de oorlog waren ze soms strenger en soms meegaander. Op tien augustus 1942 werd de Afdeling Brastagi opgericht. Het afdelingsbestuur werd gevormd door Hopman Meijerink, Oehoe Oomen (Kabouters), Akela Hoek (welpen), Akstra De Lavalette (padvindsters) en Akela van Braningen als secretaresse. Voor de jongens waren er 2 welpenhordes en twee jongenstroepen: de Pioniers en de Rimboejagers. Voor de meisjes werd gestart met 2 kabouterkringen en twee meisjestroepen: Skoth (Steeds klaar om te helpen) en OPINO (Opgericht in Oorlogstijd). Ze hadden khaki uniformen maar de patrouillelinten waren het enige Scouting kenmerk. In september 1942 wordt de pioniersgroep Tahapia opgericht. Vlak daarna kwam er een tweede pioniersgroep bij, de Fakkels. Op 17 februari 1943 ontvingen leidsters Theodora Put tijdens een ceremonie de naam Awanda (fakkeldrager) en Van Braningen kreeg de naam Hiawatha (de vuuronderhouder).



In september 1942 timmerden de jongens een hoek in de gymzaal om apart te kunnen zitten met de troepraad. "De Wigwam" werd het centrum van de afdeling Brastagi, met een deur die zelfs een goed slot had. Negen zware houtblokken om een echt brandend imitatie kampvuur verhoogden de gezelligheid. Het portret van Baden-Powell vond een plaatsje aan de muur op een blauwe jamboree-das. Op de 28e wordt De Wigwam ingewijd. In oktober werden van twee oude jurken vlaggen gemaakt voor de verschillende onderdelen.

Op een regenachtige middag, torsten twee groepjes verkenners een grote zak op hun rug, luid bellend langs de zalen en kamers om kapot speelgoed en oude rommel op te halen. Het speelgoed werd opgeknapt, geschilderd en de padvindsters gaven de popen nieuwe kleertjes en zo kon op 5 december alles aan de kleintjes worden uitgedeeld.

In het kamp was een loods, opgebouwd van bamboe en bananenblad. In die loods was meubilair opgeslagen. Verstopt in de berg meubelen was wat ruimte vrij gemaakt, waar men illegaal met de jeugd Scouting beoefende. In het geheim natuurlijk waarbij de Japanse

bewakers soms lont roken en de jeugd, die gelukkig niet naar boven keken, ter plekke controleerde. In de top onder het dak hing immers de Nederlandse vlag.

Op 22 december 1942 werden de geïnterneerden uit het Dokter Fonds ziekenhuis in Pematang Siantar overgebracht naar Brastagi. Er kwamen bijna 700 mensen bij. De scouts hielpen mee iedereen naar hun slaapverblijf te wijzen en spullen te dragen. Alle lessen op school en bijeenkomsten werden verboden en de lokalen werden gebruikt voor de huisvesting. Mede door de toestroom van de nieuwe bewoners bleek in januari 1943 Scouting zo populair dat er ondertussen 3 jongenstroepen, 4 welpenhordes, 3 meisjestroepen, 4 kabouterkringen en een pionierstersstam waren, samen ruim 450 leden.

Op 31 mei 1943 moesten de oudste jongens naar het mannenkamp Soengei Sengkol. Onder de groep zaten ook de oudere patrouilleleiders. In dit kamp ontstond de Prins Bernhard groep onder leiding van Hopman Hahn en Vaandrig Hoogeveen. De start was zeer enthousiast, maar dit enthousiasme werd ernstig onderdrukt door een geweldige tegenwerking van de kampleiding, natuurlijk onder pressie van de Jap. Ondanks dit is er in het geheim altijd doorgewerkt en slaagde men er zelfs in kampvuren en installaties te houden. Intussen werd ook een nieuw afdelingsbestuur gevormd, omdat Hopman Meijerink door de Japanners zwaar mishandeld was. Naast Hiawatha Van Braningen als presidente en Awanda Put als secretaresse waren Akstra de Lavalette, Akela Hoek en Oehoe Overdijkink bestuurslid.

Eind '43 was de sfeer in het kamp erg bedrukt en dit raakte ook Scouting. Kinderen liepen weg en jongens die wel lid bleven werden gepest. De twee jongenstroepen werden hierdoor verboden door de afdelingsleiding. Op 17 februari 1944 gingen een groep jongens naar Belawan Estate en Soengei Sengkol. Hierbij zaten weer diverse scouts. Begin '44 kwam er weer nieuwe energie. Er werd een nieuwe pioniersgroep opgericht met de patrouilles panters, eekhoorns, vossen en bevers. Ria Eikens werd geïnstalleerd als padvindster in aanwezigheid van alle 25 leidsters. Ze werd kampleidster en kreeg het voor elkaar dat de Japanse commandant Scouting toestond. Toen er na verloop van tijd een Japanse official onverwacht op inspectie kwam, droeg Eikens een padvindsters uniform en maakte iedereen zich zorgen om de gevolgen. De Japanner gaf haar hartelijk een linker hand. Hij was ook scout en had de Wereld Jamboree in Vogelenzang in 1937 bezocht.

Half december 1944 moesten alle jongens die ouder dan 10 waren het kamp verlaten naar het mannenkamp Si Rengorengo. Het leven werd steeds zwaarder in Brastagi. Alleen de Opino groep ging door tot het eind, met 4 patrouilles. Medio juni 1945 sloot het kamp en werden 1347 vrouwen en kinderen naar kamp Aek Pamienke III gebracht. Ook daar was Ria Eikens kampleidster. Het kamp Aek Pamienke bestond uit drie afzonderlijke kampcomplexen midden tussen de rubberbossen aan de spoorlijn van Medan naar Rantau Prapat, tussen het station Aek Pamienke en het plaatsje Bandar Doerian. De kampen waren omheind met prikkeldraad. De mensen waren ondergebracht in barakken (sommigen spreken van koeliehuisjes) in open plaatsen in de jungle, gemaakt van stokken en planken met een atapdakbedekking.



Na de overgave van de Japanners op 15 augustus was pas 25 augustus de dag dat de gevangenen echt vrij waren. Nora Prins en Ria Eikens stonden op een podium en Ria had in haar armen de driekleur. De padvindsters mochten deze hijsen.

Helena van Braningen-Schreuer is de schrijfster van het hoofdstuk Brastagi in Achter Kawat en Gedek dat is samengesteld door Hopman van der Veer.

In het overzicht van scouts in de oorlog zijn 330 scouts opgenomen die actief waren in Brastagi als welp, kabouter, verkenners, padvindster, pionierster of leiding.

Meer informatie

[Achter-kawat-en-Gedek.pdf \(s-i-d.nl\)](#)

[Dokter Fonds Ziekenhuis Medan \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[BRASTAGI \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

Brastagi kampbewoners 1942-1945

[Brastagi - Wikipedia](#)

[Soengei Sengkol Medan \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[Si Regnorengo Rantau Prapat \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[Aek Pamienke Rantau Prapat \(japaneburgerkampen.nl\)](#)

[Aek Pamienke - Wikipedia](#)

Logboek Opinotroep (via van Braningen)

Noord Sumatra in Oorlogstijd - uitgave van Stichting Noord Sumatra Documentatie



Wij Jongens en Meisjes
Van 't kamp in Brastagi,
Door één ideaal tot elkander
gebracht,
Nimmer vergeten wij onze Belofte
Wat of er ons in 't leven nog wacht,



A
F
D
E
L
I
N
G
S
L
I
E
D
"B
R
A
S
T
A
G
I"
A
F
D
E
L
I
N
G
S
L
I
E
D

Blijmoedig te blijven bij wat er nog kome,
Met een lach op je snuit en de zon in je hart
Geve ons God daartoe dagelijks kracht,
Eendrachtig te streven want
Eendracht maakt Macht.



Wij Jongens en Meisjes
Van 't kamp in Brastagi

Zijn trouw aan de spreuk
"Wees Bereid, Weest Paraat."
Trouw aan ons Land, de Belofte, de Wetten
Waar in de wereld je later ook staat.
Eerlyk te leven en andren te helpen.
Te steunen de zwakken dat is onze plicht,
Geve ons God daartoe dagelijks kracht,
Eendrachtig te streven want
Eendracht maakt Macht.



25-6-'43